Taru Peltola
21.10.2021

Kansalaisaloite: Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen

Kansalaisaloitteessa esitetään valmisteltavaksi laki, joka luo puitteet suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiseksi. Suden kannanhoidollista metsästystä on kokeiltu Suomessa vuosina 2015 ja 2016. Sittemmin Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisulla on tarkennettu kannanhoidollisen metsästyksen edellytyksiä. Maa- ja metsätalousministeriö voi edelleenkin antaa asetuksen nykyisen lainsäädännön eli metsästyslain nojalla poikkeusluvalla sallittavasta suden metsästyksestä eli niin kutsutusta kannanhoidollisesta metsästyksestä. Tämän valossa kokonaan uusi laki on ilmeisen tarpeeton. Lisäksi kansalaisaloitteessa esitetään lailla säädettäväksi toimintatavoista uhkaa tai vaaraa aiheuttavien susien poistamiseksi sekä suden kannanarvioinnista. Näistä ensin mainittu on kirjattu nykyiseen kannanhoitosuunnitelmaan. Kannanarviointia kehitetään puolestaan maa- ja metsätalousministeriön ja Luonnonvarakeskuksen välisellä tulosohjauksella. Kummastakaan asiasta ei siten ole tarkoituksenmukaista säätää erikseen lailla.

Lakialoitteen perusteluiden nojalla on pääteltävissä, että suden kannanhoidollisesta metsästyksestä toivotaan työkalua suden suojelusta koituvien haittojen hallitsemiseen susikantaa säätämällä. Lisäksi aloitteen perusteluissa tuodaan esiin, että suden metsästykseen liittyy ristiriitoja, jotka ilmenevät muun muassa poikkeuslupiin kohdistuvina valituksina. Tulkitsen aloitetta niin, että tavoitteena on lievittää sekä suden ja ihmisen välistä konfliktia että suteen liittyviä ihmisten välisiä ristiriitoja. Kumpikin tavoite on sinänsä perusteltu. Arvioin tässä lausunnossa suden kannanhoidollista metsästystä siitä näkökulmasta, kuinka hyödyllinen toimenpide se on näihin tavoitteisiin nähden. Arvioni on, että:

- suden kannanhoidollinen metsästys ei yksinään estä susivahinkojen syntymistä, vaan vaatii rinnalleen entistä vahvempaa tahtotilaa kehittää ja ottaa käyttöön vahinkojen ennaltaehkäisyyn tähtääviä toimenpiteitä;
- suden kannanhoidollisella metsästyksellä voi olla välillistä vaikutusta suden sosiaaliseen hyväksyttävyyteen joidenkin väestönosien piirissä, jos sen käyttöönotto perustuu lisääntyneeseen yhteisymmärrykseen vastakkaisten sidosryhmien välillä ja sutta koskevien uusien, jaettujen arvojen ja normien omaksumiseen; kannanhoidollisen metsästyksen reunaehtojen näkökulmasta tällaiset vaikutukset on kuitenkin kyettävä todentamaan;
- jos oletettu yhteisymmärrys suden kannanhoidollisen metsästyksen tarpeellisuudesta, tavoitteista ja toimintamalleista on ennenaikainen ja osittainen, sen käyttöönotto voi kiihdyttää sutta koskevia ihmisten välisiä ristiriitoja.

Perustelen arviotani seuraavasti:

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuonna 2020 työryhmän selvittämään suden kannanhoidollisen metsästyksen edellytyksiä Suomessa. Työryhmä pohjaa työnsä Euroopan unionin tuomioistuimen asiasta antamaan ennakkoratkaisuun ja korkeimman hallinto-oikeuden linjauksiin, joiden mukaan suden kannanhoidollinen metsästys on mahdollista ainoastaan, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei löydy eikä susikannan suotuisan suojelun taso vaarannu. Luonnonvarakeskuksen tehtäväksi on annettu määritellä viitearvo susikannan suotuisalle suojelun tasolle, jotta mahdollisen kannanhoidollisen metsästyksen vaikutuksia susikantaan voidaan arvioida luontodirektiivin toimeenpanon edellyttämällä tavalla. Luonnonvarakeskuksen kesäkuussa 2021 julkistaman viimeisimmän kanta-arvion mukaan Suomessa oli maaliskuussa 2021 279–321 sutta. Syyskuussa 2021 julkaistun väliraportin[1] alustavien tulosten mukaan Suomen nykyinen susikanta on liian pieni säilyttämään geneettisen monimuotoisuutensa edes lyhyellä tähtäimellä, sillä geneettinen monimuotoisuus on kaventunut susikannassa tapahtuneiden notkahdusten myötä.

Suden metsästystä koskevissa yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa[2] on todennettu, että susien laillisen metsästyksen hyväksyntä perustuu yleisesti ajattelumalliin, että susikantaa säätelemällä voidaan suojata kotieläimiä, metsästyskoiria tai parantaa yleistä turvallisuutta. On kuitenkin huomioitava, että yllä mainittujen kannanhoidollista metsästystä koskevien linjausten nojalla susikantaa ei voida pienentää Suomessa tasolle, jossa sen suotuisa suojelun taso vaarantuisi. Komission päivitetty tulkintaohje luontodirektiivin toimeenpanosta[3] korostaa, että vaikka poikkeuksia voidaan myöntää silloinkin, kun suojelun taso ei vielä ole suotuisa, ei metsästyksellä tule olla kielteistä nettovaikutusta suden kannanvaihteluun, luontaiseen levinneisyysalueeseen, kannan rakenteeseen tai terveyteen. Kun suotuisaa suojelun tasoa ei ole saavutettu, voi kyse siis olla vain hyvin harvojen susiyksilöiden tappamisesta.

Näin ollen, koska suden kannanhoidollinen metsästys käytännössä kohdistuu elinvoimaiseen susikantaan, ei se millään muotoa poista susiin liittyvää vahinkoriskiä. Tästä johtuen säilyy myös tarve ehkäistä vahinkoja muilla keinoilla. Suden kannanhoidollinen metsästys ei siten yksinään riitä menettelyksi ihmisen ja suden välisen konfliktin ratkaisussa eikä sitä siksi tule mieltää tai markkinoida vaihtoehtoisena toimena muille susivahinkojen ehkäisemiseen tähtääville toimille. Pikemminkin se näyttäisi edellyttävän tällaisia toimia eli sen rinnalla korostuu tarve kehittää ja ottaa

---

[1] *Valtonen et al. 2021: Suomen susikannan suotuisen suojelutason viitearvojen määrittäminen: väliraportti.* http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-277-3

[2] esim. *Arup 2021: Entangled Law. A Study of the Entanglement of Wolves, Humans, and Law in the Landscape.* http://kau.divaportal.org/smash/get/diva2:1586510/FULLTEXT01.pdf

[3] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=PI_COM:C(2021)7301&from=EN

käyttöön sellaisia menetelmiä ja menettelytapoja, jotka olennaisesti pienentävät vahinkoriskiä.

Kansalaisaloitteen perusteluissa ja aloitteen laatijoiden kuulemisen yhteydessä esiin tuoduissa näkökohdissa kiinnittyy huomio siihen, että nykytilanteessa myös vahinkoperustaisten poikkeuslupien käyttö on ollut hankalaa, johtuen valituksista. Aloitteen tekijät kiinnittävät tällä tavoin huomiota suden herättämiin ihmisten välisiin ristiriitoihin ja siihen, että eri osapuolten välillä vallitsee epäluottamusta ja epäluuloisuutta. Kannanhoidollinen tai muu suden metsästys on kansainvälisesti nähty keinona lievittää suteen liittyviä sosiaalisia, ihmisten välisiä konflikteja. Joissakin tutkimuksissa on havaittu, että sallimalla suden metsästys sen suojelustatuksesta huolimatta on voitu normalisoida uusia sutta koskevia ajattelumalleja susivastaisen väestönosan keskuudessa; esimerkiksi Yhdysvalloissa suojelumyönteiset tahot ovat hyväksyneet joidenkin susiyksilöiden tappamisen ostaakseen sosiaalista hyväksyntää ja olemassaolon oikeutusta koko susipopulaatiolle.[4] Myös Suomesta on viitteitä[5] siitä, että aiemmin tiukasti vastakkaisia kantoja edustaville sidosryhmille on alkanut kehittyä sellaisia yhteisiä sutta koskevia sosiaalisia arvoja ja normeja, joissa korostuu pyrkimys edistää ihmisen ja suden välistä yhteiseloa sallimalla mahdollisuus suden tappamiseen. Vaikka suden kannanhoidollisella metsästyksellä voi täten olla välillistä vaikutusta suden sietämiseen, edellyttää tämä kannanhoidollisen metsästyksen reunaehtojen näkökulmasta seurantaa eli sen todentamista, että sitoutuminen jaettuihin normeihin on riittävän laajaa ja että tällä sitoutumisella on positiivinen vaikutus susikannan suotuisaan suojelun tasoon. Toistaiseksi ei ole olemassa tutkimusta siitä, kuinka laajasti uusiin, jaettuihin arvoihin on sitouduttu ja mitä käytännön seurauksia tällä on.

Myös aloitteen laatijoiden vaatimus siitä, että suden kannanhoidollisesta metsästyksestä tulee toimiva ja sujuva osa susipolitiikkaa, kytkeytyy sitoutuneisuuden laajuuteen. Vaikka suden kannanhoidollinen metsästys saattaisi vaikuttaa suden hyväksymiseen tietyn väestönosan piirissä, sen sujuva toimeenpano edellyttää laajempaa sosiaalista toimilupaa suden tappamiselle. Kannanhoidollista metsästystä valmistelevasta työryhmästä on jo nyt jättäytynyt pois tahoja, jotka kokevat, ettei heidän kantaansa ole riittävästi kuultu valmistelussa. Mikäli kaavailtu kannanhoidollinen metsästys ja sen valmisteluprosessi voimistavat ihmisten välisiä sutta koskevia kiistoja, ei se tällöin täytä lakialoitteen perusteluissa tunnistettua tavoitetta hallita ristiriitoja, vaan ne voivat kiihdyttää kiistan oikeudellistumista. Toisin sanoen, jos oletettu yhteisymmärrys tämän instrumentin tarpeellisuudesta, tavoitteista ja toimintamalleista on ennenaikainen ja

---

[4] esim. *Anderson 2021: Killing for the common good? The (bio)politics of wolf management in Washington State,* https://doi.org/10.1525/elementa.2020.00179

[5] *Sivonen 2021:* https://www.versuslehti.fi/gradusta-asiaa/susipoliittinen-argumentaatio-ja-keskushallinnon-rooli-osana-susikysymyksen-kriisiytymista/

osittainen, on ennakoitavissa, ettei sen käyttöönotto vahvista luottamusta toimivaan susipolitiikkaan, vaan ennemminkin nostaa pintaan sitä kohtaan tunnettuja epäluuloja.

Joensuussa 21.10.2021

Taru Peltola, apulaisprofessori

Itä-Suomen yliopisto, Historia- ja maantieteiden laitos